

IEVADRAKSTS

Pamatojoties uz regulāro tautsaimniecības un monetāro analīzi, Padome 2011. gada 7. aprīļa sanāksmē nolēma paaugstināt galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem pēc tam, kad tās gandrīz divus gadus tika saglabātas nemainītas vēsturiski zemā līmenī. Ņemot vērā augšupvērstos cenu stabilitātes riskus, kas tika konstatēti ekonomiskajā analīzē, pašreizējās ļoti stimulējošās monetārās politikas nostājas korekcija ir nepieciešama. Lai gan monetārās analīzes rezultāti rāda, ka monetārās ekspansijas pamattempis joprojām ir mērens, saglabājas augsta monetārā likviditāte, kas var veicināt cenu spiediena veidošanos. Kopumā ir būtiski, lai nesēnā cenu dinamika neizraisītu plašu inflācijas spiedienu vidējā termiņā. Padomes lēmums palīdzēs stingri noturēt euro zonas inflācijas gaidas līmeni, kas atbilst mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam. Šāda stabilizēšana ir priekšnoteikums, lai monetārā politika veicinātu tautsaimniecības izaugsmi euro zonā. Vienlaikus procentu likmes visās termiņu grupās joprojām ir zemas. Tādējādi monetārās politikas nostāja saglabājas stimulējoša un turpina būtiski veicināt ekonomisko aktivitāti un darba vietu radīšanu. Jaunākie tautsaimniecības dati apstiprina, ka ekonomiskās aktivitātes dinamika euro zonā pamatā saglabājas pozitīva, taču joprojām pastāv paaugstināta nenoteiktība. Padome turpinās ļoti rūpīgi sekot visām norisēm saistībā ar cenu stabilitāti apdraudošajiem augšupvērstajiem riskiem.

Kā minēts iepriekš, arī likviditātes nodrošinājums un refinansēšanas operāciju piešķiruma veidi pēc vajadzības tiks koriģēti, ņemot vērā, ka visi spēcīgās finanšu tirgus spriedzes periodā veiktie nestandarta pasākumi būtībā ir pagaidu pasākumi. Tāpēc Padome arī turpmākajā periodā ļoti uzmanīgi sekos visām norisēm.

Runājot par tautsaimniecības analīzi, euro zonas reālais IKP 2010. gada 4. ceturksnī salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni pieauga par 0.3%, un jaunākie statistisko datu publiskojumi un uz apsekojumiem balstītie rādītāji liecina, ka 2011. gada sākumā euro zonas ekonomiskās aktivitātes pamattempis joprojām bija pozitīvs. Euro zonas eksportu vajadzētu labvēlīgi ietekmēt notiekošajam pasaules tautsaimniecības atveseļošanās procesam. Vienlaikus, ņemot vērā samērā augsto euro zonas uzņēmēju konfidences līmeni, privātā sektora iekšzemes pieprasījumam vajadzētu arvien vairāk veicināt tautsaimniecības izaugsmi. To pozitīvi ietekmēs stimulējošā monetārās politikas nostāja un pasākumi, kas veikti, lai uzlabotu finanšu sistēmas funkcionēšanu. Taču gaidāms, ka aktivitātes atjaunošanos nedaudz mazinās vairākos sektoros notiekošais bilancu koriģēšanas process.

Padome uzskata, ka šīs tautsaimniecības perspektīvas riski paaugstinātas nenoteiktības apstākļos kopumā joprojām ir līdzsvaroti. No vienas puses, iespējams, ka pasaules tirdzniecība turpinās attīstīties straujāk, nekā gaidīts, tādējādi veicinot euro zonas eksportu. Turklāt pastāvīga spēcīga uzņēmēju konfidence varētu stimulēt iekšzemes ekonomisko aktivitāti euro zonā vairāk, nekā pašlaik tiek gaidīts. No otras puses, lejupvērsti riski saistās ar spriedzes turpināšanos dažos finanšu tirgus segmentos un tās iespējamo izplatīšanos euro zonas reālajā tautsaimniecībā. Lejupvērstie riski saistīti arī ar turpmāku enerģijas cenu pieaugumu, īpaši ņemot vērā pastāvošo ģeopolitisko spriedzi, protekcionisma spiedienu un haotisku globālās nesabalansētības korekciju iespējamību. Visbeidzot, pastāv potenciāli riski, kurus rada nesēn Japānā notikušās dabas katastrofas un kodolkatastrofas ekonomiskā ietekme uz euro zonu un pārējo pasauli.

Runājot par cenu dinamiku, euro zonas SPCI gada inflācija 2011. gada martā saskaņā ar *Eurostat* ātro aplēsi bija 2.6% (2011. gada februārī – 2.4%). Inflācijas pieaugums 2011. gada sākumā galvenokārt atspoguļo lielākas preču cenas. Enerģijas un pārtikas cenu krasā kāpuma izraisītais spiediens jūtams arī ražošanas procesa sākumposmos. Ir ārkārtīgi būtiski, lai SPCI inflācijas kāpums neradītu netiešu ietekmi uz cenu un darba samaksas noteikšanu, tādējādi izraisot plašu inflācijas spiedienu vidējā termiņā. Inflācijas gaidas stingri jānotur līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam.

Vidēja termiņa cenu dinamikas perspektīvas riski joprojām ir augšupvērsti. Tie īpaši saistīti ar augstāku enerģijas cenu kāpumu, nekā tika paredzēts, un to lielā mērā nosaka pašreizējā politiskā spriedze Ziemeļāfrikā un Tuvajos Austrumos. Runājot vispārīgāk, spēcīga ekonomiskā izaugsme attīstības valstīs, ko pastiprina globālā līmenī pieejamā augstā likviditāte, var turpmāk veicināt preču cenu paaugstināšanos. Turklāt netiešo nodokļu un administratīvi regulējamo cenu kāpums var būt straujāks, nekā pašlaik pieņemts, sakarā ar nepieciešamību nākamajos gados īstenot fiskālo konsolidāciju. Visbeidzot, riski saistīti ar spēcīgāku, nekā gaidīts, iekšzemes cenu spiedienu notiekošās tautsaimniecības atveseļošanās kontekstā.

Runājot par monetāro analīzi, M3 gada kāpuma temps 2011. gada februārī pieauga līdz 2.0% (janvārī – 1.5%). Ņemot vērā nesēnās plašās naudas pieauguma svārstības, ko noteica īpaši faktori, M3 pēdējos mēnešos turpinājās palielināties. Februārī vēl pieauga arī privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps (līdz 2.6%; iepriekšējā mēnesī – 2.4%). Tādējādi monetārās ekspansijas pamattempis pakāpeniski pieaug, taču saglabājas mērens. Vienlaikus saglabājas liels līdz finanšu tirgus spriedzes

periodam uzkrātās monetārās likviditātes apjoms, un tas var veicināt cenu spiediena veidošanos euro zonā.

Aplūkojot M3 sastāvdaļas, M1 gada kāpums 2011. gada februārī vēl vairāk palēninājās (līdz 2.9%), bet citu īstermiņa noguldījumu un tirgojamo finanšu instrumentu kāpums pieaudzis. Šāda M3 sastāvdaļu līdzsvara maiņa atspoguļo nesenās ienesīguma līknes stāvuma palielināšanās ietekmi uz atlīdzību par dažādiem monetārajiem aktīviem. Tomēr šāda stāvāka ienesīguma līkne nozīmē arī palēninošu ietekmi uz kopējo M3 pieaugumu, jo tā samazina monetāro aktīvu pievilcīgumu salīdzinājumā ar M3 neietilpstošiem ilgāka termiņa instrumentiem ar lielāku atlīdzību.

Runājot par M3 neietilpstošajiem bilances posteņiem, februārī tālāku privātajam sektoram izsniegto banku aizdevumu atlikuma gada kāpuma tempa pieaugumu daļēji noteica neliels tālāks nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma kāpums (februārī – 0.6%, janvārī – 0.5%). Mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma kāpums februārī bija 3.0% (janvārī – 3.1%). Kopumā 2011. gada sākumā nefinanšu privātā sektora kreditēšanas pozitīvā plūsma bija vēl plašāk vērojama mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību sektorā.

Jaunākie dati apstiprina, ka bankas tālāk paplašinājušas privātā sektora kreditēšanu, vienlaikus pamatā nemainot kopējo bilanču apjomu. Svarīgi, lai bankas augoša pieprasījuma apstākļos turpinātu paplašināt kredītu izsniegšanu privātajam sektoram. Nepieciešamības gadījumā bankām vajadzētu risināt šo uzdevumu, nesadalot peļņu, pievērsties tirgum, lai turpmāk nostiprinātu kapitāla bāzi, vai pilnībā izmantojot valdības atbalsta pasākumus rekapitalizācijai. Īpaši tām bankām, kurām pašlaik ir ierobežota pieeja tirgus finansējumam, steidzami jāpalielina kapitāls un jāpaaugstina efektivitāte.

Apkopojot jāatzīmē, ka Padome nolēma paaugstināt galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Ņemot vērā augšupvērstos cenu stabilitātes riskus, kas tika konstatēti tautsaimniecības analīzē, pašreizējās ļoti stimulējošās monetārās politikas nostājas korekcija ir nepieciešama. Salīdzinot ar monetārās analīzes rādītāju sniegtajām norādēm, redzams, ka, lai gan monetārās ekspansijas pamattempis joprojām ir mērens, saglabājas augsta monetārā likviditāte, kas var veicināt cenu spiediena veidošanos. Kopumā ir būtiski, lai nesenā cenu dinamika neizraisītu plašu inflācijas spiedienu vidējā termiņā. Padomes lēmums palīdzēs stingri noturēt euro zonas inflācijas gaidas līmeni, kas atbilst mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam. Šāda stabilizēšana ir priekšnoteikums, lai monetārā politika veicinātu tautsaimniecības izaugsmi euro zonā. Vienlaikus procentu likmes visās termiņu grupās joprojām ir zemas. Tādējādi monetārās politikas nostāja saglabājas stimulējoša, turpinot būtiski veicināt ekonomisko

aktivitāti un darba vietu radīšanu. Jaunākie tautsaimniecības dati apstiprina, ka ekonomiskās aktivitātes dinamika euro zonā pamatā saglabājas pozitīva, taču joprojām pastāv paaugstināta nenoteiktība. Padome turpinās ļoti rūpīgi sekot visām norisēm saistībā ar cenu stabilitāti apdraudošajiem augšupvērstajiem riskiem.

Tagad – par fiskālo politiku. Ir būtiski, lai visas valdības sasniegtu publiskotos 2011. gada konsolidācijas mērķus. Turklāt pilnīgi konkretizētu 2012. gada un tālākas nākotnes konsolidācijas pasākumu publiskošana palīdzētu pārliecināt sabiedrību un tirgus dalībniekus, ka korektīvā politika tiks saglabāta. Ir būtiski stiprināt uzticēšanos valsts finanšu ilgtspējai, jo tas mazinās procentu likmēs ietvertās riska prēmijas un uzlabos stabilas un ilgtspējīgas izaugsmes apstākļus.

Vienlaikus ir ļoti svarīgi euro zonā steidzami īstenot būtiskas un tālejošas strukturālās reformas, lai stiprinātu tās izaugsmes potenciālu, konkurētspēju un elastību. Preču tirgos īpaši jāturpina īstenot politiku, kas veicina konkurētspēju un jauninājumus, lai paātrinātu pārstrukturēšanu un veicinātu darba ražīguma pieaugumu. Darba tirgū prioritātei jābūt darba samaksas elastības uzlabošanai, spēcīgākiem stimuliem strādāt un darba tirgus neelastības novēršanai.

Visbeidzot, Padome uzskata, ka sešu tautsaimniecības pārvaldības tiesību aktu priekšlikumu pakete, ko Eiropadome apstiprināja 2011. gada 24. un 25. marta sanāksmē, zināmā mērā uzlabos euro zonas ekonomisko un budžeta pārraudzību. Tomēr Padome uzskata, ka šie priekšlikumi nav pietiekami būtisks euro zonas pārraudzības uzlabojums, kāds nepieciešams, lai nodrošinātu Ekonomikas un monetārās savienības raitu darbību. Tāpēc Padome atbilstoši ECB 2011. gada 17. februāra atzinumam par šiem priekšlikumiem mudina ECOFIN, Eiropas Parlamentu un Komisiju šo institūciju sarunu ietvaros vienoties par stingrākām prasībām, lielāku procedūru automatiskumu un to, ka vairāk uzmanības jāveltī visneaizsargātākajām valstīm, kas zaudējušas konkurētspēju. Visi šie pasākumi palīdzētu nodrošināt jaunās sistēmas efektivitāti ilgtermiņā.

Šajā "Mēneša Biļetena" izdevumā iekļauti divi raksti. Pirmajā rakstā analizēti fiskālās stabilitātes riski un uzdevumi euro zonā. Otrajā rakstā aprakstīti divu apsekojumu galvenie rezultāti, kuros mājsaimniecības un uzņēmumus aptaujāja par euro banknošu lietošanu.